

УДК 636.5.09:616.995.121(477.74)

ПОШИРЕННЯ ЦЕСТОДОЗІВ КУРЕЙ В ПТАХОГОСПОДАРСТВАХ ПІВДНЯ УКРАЇНИ

Богач М. В., Стоянова В. Ю.

Одеська дослідна станція ННЦ «ІЕКВМ»

Пивоварова І. В.

Одеський державний аграрний університет

В статті наведено дані щодо поширення цестодозів курей в господарствах різних форм власності Одеської, Миколаївської та Херсонської областей. Встановлено, що у фермерських господарствах Півдня України екстенсивність райєтинозу курей склала 62,4 %, давенеозу – 27,7 %, амеботенеозу – 7,2 % і хоанотенеозу – 2,7 %. Кури з присадибних господарств, які користуються вільними вигулами були інвазовані райєтинами з екстенсивністю інвазії 43,5 %, давеніями – 39,2 % амеботеніями – 10,2 % та хоанотеніями – 7,1 %.

Ключові слова: кури, цестодози, екстенсивність, інтенсивність, інвазія.

Вступ. Вітчизняне птахівництво для України є важливою галуззю сільського господарства. Благополуччя з інвазійних хвороб домашньої птиці залежить від здійснення ветеринарно-санітарних заходів, спрямованих на ліквідацію паразитичних мікро- та макроорганізмів, для яких організм хазяїна є місцем тимчасового або постійного мешкання і джерелом живлення [1].

Серед причин, що стримують розвиток молодняка птиці та продуктивність дорослої птиці є інвазійні хвороби, зокрема цестодози. Цестодози птиці досить поширені в усьому світі, але найбільш в країнах з жарким та помірно теплим кліматом [2, 3].

В умовах степу та лісостепу України реєструють цестодози птиці, спричинені переважно райєтинами та давеніями [4].

Райєтиноз та давенеоз – природно-вогнищеві стрічкові гельмінтози, які паразитують в тонкому відділі кишечника курей, індиків та іншої птиці [5].

В екогеографічних умовах Півдня України на поширення, сезонну та вікову динаміку цестодозів птиці впливають комплексні явища, обумовлені широким впливом абіотичних і біотичних факторів довкілля. Серед них велике значення мають кліматичні фактори і, в першу чергу, температура, зміни характеру живлення і способу життя хазяїв, екологія і цикли розвитку проміжних хазяїв райєтин та давеній – мурахи, жуки, моллюски, амеботеній – дощові черви, хоанотеній – жуки, хатня муха, коники, що впливають на можливість і ймовірність зараження цестодами організму птиці [6, 7].

Тому вивчення питання поширення гельмінтозів домашньої птиці в зональному аспекті має не лише теоретичне, але й практичне значення, оскільки дає можливість підвищити ефективність лікувально-профілактичних заходів.

Метою роботи було визначити епізоотологічну ситуацію щодо цестодозів курей в умовах різних типів господарств Півдня України та видовий склад збудників.

Матеріали та методи досліджень. Моніторинг цестодозів курей

проводили в господарствах різних форм власності (фермерські та присадибні з вільним вигулом) Одеської, Миколаївської та Херсонської областей.

У ході паразитологічного обстеження курей основними показниками ураження збудниками цестодозів був екстенсивність і інтенсивність інвазії. Для посмертної діагностики цестодозів відбирали тонкий кишечник від загиблих або вимушено забитих курей. Виявлення статевозрілих цестод та їх члеників проводили за загальноприйнятою методикою Котельніков Г. А., 1989, використовуючи компресорій і біокулярну лупу. Було досліджено 1179 зразків тонкої кишки курей із фермерських господарств та 1343 зразки тонкої кишки курей з присадибних. Ідентифікацію видової належності цестод проводили за визначником С. І. Пономаря (2011).

Результати досліджень. Результати проведених досліджень свідчать про те, що інвазованість птиці залежить від технології утримання і проведення загальних і спеціальних ветеринарних заходів. Так, у курей із фермерських господарств Одеської області екстенсивність райєтинозу, спричинена *Raillietina echinobothrida* (Molin, 1880), *Raillietina tetragona* (Molin, 1858) склала 64,9 %, тоді як у присадибних господарствах ураженість райєтинами була на рівні 45,3 % (табл. 1).

Таблиця 1

Поширення цестодозів курей в господарствах Півдня України

Область	Господарства	інваз., гол.	Гельмінти							
			райєтини		давенії		амеботенії		хоанотенії	
			к-ть	ЕІ, %	к-ть	ЕІ, %	к-ть	ЕІ, %	к-ть	ЕІ, %
Одеська	фермерські	493	320	64,9	109	22,1	39	7,9	25	5,1
	присадибні	591	268	45,3	217	36,7	93	10,6	43	7,2
Миколаївська	фермерські	325	202	62,1	96	29,5	27	8,3	–	–
	присадибні	370	135	36,4	164	44,3	42	11,3	29	7,8
Херсонська	фермерські	361	217	60,1	114	31,5	19	5,2	11	3,0
	присадибні	382	186	48,7	139	36,3	33	8,6	24	6,3

В господарствах Миколаївської області показники ураження райєтинами склали 62,1 % та 36,4 %, тоді як в господарствах Херсонської області показники були на рівні 60,1 % у фермерських господарствах та 48,7 % у присадибних. Середня інтенсивність інвазії у курей з фермерських господарств склала $36,22 \pm 0,15$ яєць в 1 г посліду тоді як у курей з присадибних господарств – $21,17 \pm 0,06$ яєць в 1 г посліду.

Відсоткове співвідношення цестодозів курей у фермерських і присадибних господарствах наведено на Рис. 1 та Рис. 2.

Давенеоз є досить поширеним цестодозом курей у господарствах Півдня України. Екстенсивність давенеозу курей (*Davainea proglottina* (Fuhrmann, 1907)) у фермерських господарствах Одеської області склала 22,1 %, Миколаївської області – 29,5 %, Херсонської – 31,5 % з середньою інтенсивністю $52,17 \pm 0,22$ яєць в 1 г посліду.

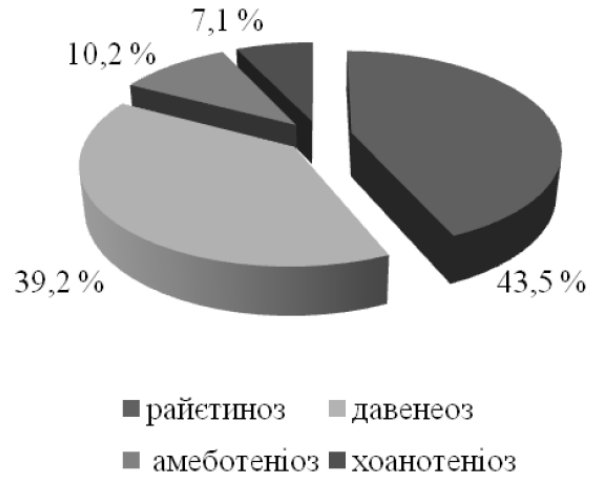
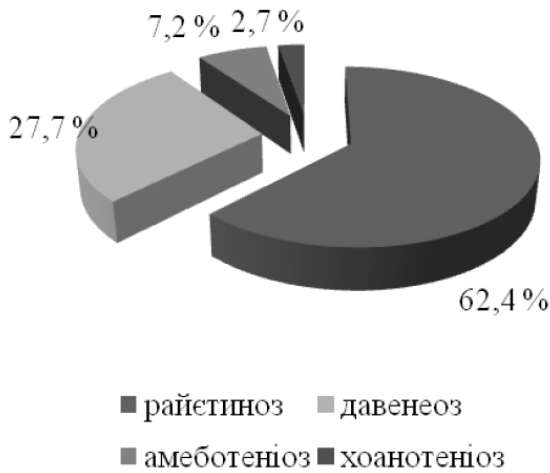

Рис. 1. Структура цестодозів курей у фермерських господарствах

Рис. 2. Структура цестодозів курей у присадибних господарствах

В присадибних господарствах показник був дещо вищим і склав 36,7 %, 44,3 % та 36,3 % відповідно при середній інтенсивності інвазії $49,02 \pm 0,04$ яєць в 1 г посліду. Таку високу інвазованість давеніями реєстрували в присадибних господарствах з вільно-вигульним пасовищним утриманням курей, де птиця має необмежений доступ до земельних ділянок з природними травами.

З 493 інвазованих курей з фермерських господарств Одеської області амеботеніями (*Amoebotaenia sphenoides* (Mönnig, 1945)) були уражені 39, тобто показник ЕІ склав 7,9 %. У присадибних господарствах із 591 інвазованої амеботеніоз було виявлено у 63 курей з ЕІ 10,6 %.

Ураженість курей амеботеніями в господарствах Миколаївської області склала 8,3 % у фермерських та 11,3 % в присадибних. В господарствах Херсонської області показник екстенсивності становив 5,2 % та 8,6 % відповідно за середньої інтенсивності $26,18 \pm 0,15$ яєць в 1 г посліду.

Екстенсивність ураження хоанотеніозом (*Choanotaenia infundibulum* (Рансом, 1917)) курей з фермерських господарств Одеської області становила 5,1 %, в Херсонській – 3,0 %, а в господарствах Миколаївської області на реєстрували, тоді як в присадибних господарствах показник склав 7,2 %, 6,3 % та 7,8 % відповідно за середньої інтенсивності $18,22 \pm 0,02$ яєць в 1 г посліду.

Висновки.

1. У фермерських господарствах Півдня України екстенсивність райєтинозу курей склала 62,4 %, давенеозу – 27,7 %, амеботенеозу – 7,2 % і хоанотенеозу – 2,7 %.

2. Кури з присадибних господарств були інвазовані райєтинами з екстенсивністю інвазії 43,5 %, давеніями – 39,2 %, амеботеніями – 10,2 % та хоанотеніями – 7,1 %.

Список літератури.

1. Маршалкіна Т.В. Епізоотологічний моніторинг гельмінтозних та протозоозних хвороб свійської птиці у промислових, фермерських та присадибних господарствах степової зони України / Т.В. Маршалкіна, Г.В. Заїкіна, Г.О. Крива // Бюлетень Інституту сільського господарства степової зони НААН України. – 2013. – №5. С. 157–161.

2. Kurt M. Cross-sectional survey on helminth infections of chickens in the Samsun

region, Turkey / M. Kurt, M. Acici // Dtsch Tierarztl Wochenschr. 2008. № 115(6). S. 239–242.

3. Hussen H. Gastrointestinal helminths are highly prevalent in scavenging chickens of selected districts of Eastern Shewa zone, Ethiopia / H. Hussen, H. Chaka, Y. Deneke, M. Bitew // Pak. J. Biol. Sci., 2012. №15 (6). S. 284–289.

4. Саламатин Р.В. Цестоды сухопутных птиц фауны Украины / Р.В. Саламатин, В.В. Корнюшин // Реф. в : РЖ. 04И, Зоология. – ВИНТИ, 1999. № 7. 99.07-04И2.101 ДЕП.

5. Коваленко І.І. Моніторинг інвазійних хвороб свійської птиці в господарствах Степової зони України [Текст] / І.І. Коваленко, Т.В. Маршалкіна, Г.В. Заїкіна // Ветеринарна медицина : міжвід. темат. наук. зб. Харків, 2010. Вип. 93. С. 271–275.

6. Степанова Н.О. Цестодози курей Півдня України (поширення, патогенез, діагностика та лікування) : автореф. дис. ... канд. вет. наук : 16.00.11 / Н.О. Степанова ; ЛНУВМ та БТ імені С.З. Гжицького. Львів, 2018. 24 с.

7. Богач М.В. Екологія паразитарних хвороб домашньої птиці [Текст] / М.В. Богач, В.Г. Склярчук, О.Г. Манько, Ю.М. Данілейко // Навчальний посібник. Одеса : Освіта України, 2013. 288 с.

РАСПРОСТРАНЕНИЕ ЦЕСТОДОЗОВ КУР В ПТИЦЕХОЗЯЙСТВАХ ЮГА УКРАИНЫ.

Богач Н. В., Стоянова В. Ю., Пивоварова И. В.

В статье приведены данные по распространению цестодозов кур в хозяйствах различных форм собственности Одесской, Николаевской и Херсонской областей. Установлено, что в фермерских хозяйствах Юга Украины экстенсивность райетиноза кур составила 62,4 %, давенеоза – 27,7 %, амеботениоза – 7,2 % и хоанотениоза – 2,7 %. Куры с приусадебных хозяйств, имеющие свободный выгул были инвазированные райетинамы с экстенсивностью инвазии 43,5 %, давениями – 39,2 %, амеботениями – 10,2 % и хоанотениями – 7,1 %.

Ключевые слова: куры, цестодозы, экстенсивность, интенсивность, инвазия

DISTRIBUTION OF CESTODOSES OF HENS IN POULTRY FARMS OF THE SOUTH OF UKRAINE.

Bogach N. V., Stoianova V. U., Pivovarova I. V.

The article presents data on the distribution of cestodoses of chickens in farms of various forms of ownership of Odessa, Nikolaev and Kherson regions. It was found that in farmer farms in the south of Ukraine, the prevalence of hens rayetinoses was 62.4%, daveniosis – 27.7%, amoeboteniiosis - 7.2% and choanoteniiosis – 2.7%. Hens from homestead farms having free-range were infected rayetinams with an extensivity of 43.5%, daveniyams – 39.2%, amoebotenyams – 10.2% and choanotenyams – 7.1%.

Key words: hens, cestodoses, extensiveness, intensity, invasion.